Міністерство освіти і науки України Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

# Особливості волонтерської діяльності неурядових організацій в умовах воєнного стану

здобувачки IV року навчання групи САб-1-22-4.0д
Соціальна адвокація першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 231
Соціальна робота
Сороки Маргарита Станіславівни
Наукова керівниця:
Денисюк Олена Миколаївна, доцент кафедри; доцент, кандидат педагогічних наук

Київ – 2026

# АНОТАЦІЯ

Сорока М. С. Особливості волонтерської діяльності неурядових організацій в умовах воєнного стану. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота за спеціальністю 231 «Соціальна робота». – Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Київ, 2026.

У кваліфікаційній роботі досліджено особливості волонтерської діяльності неурядових організацій в умовах воєнного стану в Україні. Проаналізовано сутність, принципи та основні види волонтерської діяльності, визначено роль неурядових організацій у розвитку волонтерського руху та підтримці населення в умовах збройної агресії. Розкрито міжнародні стандарти та національні нормативно-правові засади регулювання волонтерської діяльності. Охарактеризовано основні напрями діяльності неурядових організацій у сфері надання гуманітарної, соціальної, психологічної та правової допомоги населенню. Досліджено особливості взаємодії волонтерських організацій з органами державної влади, місцевого самоврядування та міжнародними партнерами в умовах воєнного стану. У роботі здійснено аналіз практики діяльності неурядових організацій в Україні в умовах війни, визначено ключові виклики та проблеми функціонування волонтерського сектору

На основі проведеного дослідження розроблено рекомендації щодо вдосконалення волонтерської діяльності неурядових організацій в умовах воєнного стану, зокрема у сфері нормативно-правового забезпечення, координації діяльності, підготовки волонтерів та розвитку міжсекторного партнерства.

**Ключові слова:** волонтерська діяльність; неурядові організації; волонтерський рух; воєнний стан; громадянське суспільство; гуманітарна допомога; соціальна підтримка; адвокація; волонтери; соціальна робота.

## SUMMARY

Soroka M. S. Features of Volunteer Activities of Non-Governmental Organizations under Martial Law. – Qualification research paper (manuscript).

Qualification thesis in specialty 231 “Social Work”. – Faculty of Psychology, Social Work and Special Education, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, 2026.

The qualification thesis examines the peculiarities of volunteer activities carried out by non-governmental organizations under martial law in Ukraine. The essence, principles, and main types of volunteer activity are analyzed, and the role of non-governmental organizations in the development of the volunteer movement and support of the population during armed aggression is determined. The study reveals international standards and national legal foundations regulating volunteer activities. The main areas of NGO activities in providing humanitarian, social, psychological, and legal assistance are characterized. Particular attention is paid to the interaction of volunteer organizations with public authorities, local self-government bodies, and international partners under martial law. The paper analyzes the practical experience of non-governmental organizations operating in Ukraine during wartime and identifies the key challenges faced by the volunteer sector.

Based on the research findings, recommendations are proposed for improving volunteer activities of non-governmental organizations under martial law, particularly in the areas of legal regulation, coordination mechanisms, volunteer training, and intersectoral cooperation.



**Keywords:** volunteer activity; non-governmental organizations; volunteer movement; martial law; civil society; humanitarian aid; social support; advocacy; volunteers; social work.

**ЗМІСТ**

**ВСТУП** ..... 5

**РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ** ..... 8

1.1. Сутність, принципи та види волонтерської діяльності неурядових організацій ..... 8

1.2. Міжнародні стандарти та національне нормативно-правове регулювання волонтерської діяльності ..... 15

1.3. Роль неурядових організацій у розвитку волонтерського руху в умовах воєнного стану ..... 20

**Висновки до першого розділу** ..... 27

**РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАКТИКИ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ** ..... 31

2.1. Аналіз волонтерської діяльності неурядових організацій в Україні в умовах воєнного стану ..... 31

2.2. Рекомендації щодо вдосконалення волонтерської діяльності неурядових організацій в умовах воєнного стану ..... 37

**Висновки до другого розділу** ..... 42

**ВИСНОВКИ** ..... 44

**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ** ..... 47

**ДОДАТКИ** ..... 54

# ВСТУП

В умовах повномасштабної збройної агресії проти України та запровадження воєнного стану особливої актуальності набула волонтерська діяльність неурядових організацій як важливий інструмент підтримки держави, Збройних Сил України та цивільного населення. Волонтерський рух став одним із ключових чинників забезпечення обороноздатності країни, надання гуманітарної допомоги, соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб, постраждалих від бойових дій, а також відновлення зруйнованих громад. Саме неурядові організації, завдяки своїй гнучкості, мобільності та високому рівню довіри з боку суспільства, змогли оперативно реагувати на виклики воєнного часу.

**Актуальність дослідження** зумовлена необхідністю комплексного аналізу особливостей волонтерської діяльності неурядових організацій в умовах воєнного стану, зокрема з урахуванням змін у правовому регулюванні, організаційних механізмах, формах взаємодії з органами державної влади та міжнародними партнерами. Війна актуалізувала нові напрями волонтерської діяльності, пов’язані з логістичним забезпеченням, медичною допомогою, психологічною підтримкою населення, а також безпековими ризиками для самих волонтерів, що потребує наукового осмислення та систематизації.

Наукове осмислення проблем волонтерської діяльності та розвитку неурядових організацій здійснювалося у працях вітчизняних і зарубіжних учених у контексті дослідження громадянського суспільства, соціальної активності та соціальної роботи. Зокрема, у працях А. М. Котелевець волонтерство розглядається як форма соціальної активності особистості та механізм громадянської участі, із акцентом на розвитку онлайн-волонтерства та активності молоді в кризових умовах.

У співавторстві з Я. В. Мартинюк дослідниця аналізує соціальну згуртованість молоді як ресурс розвитку громад, підкреслюючи роль волонтерських ініціатив у зміцненні соціального капіталу.

Особливості волонтерської діяльності студентів закладів вищої освіти в умовах воєнного часу висвітлено у працях В. І. Жукова та А. М. Котелевець, де розглядаються організаційні механізми волонтерства, його виховний та соціально-інтеграційний потенціал.

У міжнародних дослідженнях, зокрема у працях T. Liakh та співавторів, волонтерські програми розглядаються як ефективний інструмент підтримки громад у кризових ситуаціях, зокрема під час пандемій та збройних конфліктів. У ширшому контексті розвитку соціальної роботи в Україні ці питання аналізуються також у працях О. Карпенко, О. Швед та колективній монографії за редакцією Т. Семигіної, де окреслюється трансформація професійного ландшафту соціальної роботи в умовах війни.

Водночас, попри наявність значної кількості наукових напрацювань, питання комплексного аналізу волонтерської діяльності неурядових організацій саме в умовах воєнного стану, з урахуванням правових, організаційних та адвокаційних аспектів, потребує подальшого дослідження.

**Метою дипломної роботи** є дослідження особливостей волонтерської діяльності неурядових організацій в умовах воєнного стану та визначення шляхів її вдосконалення.

**Об’єктом дослідження** є волонтерська діяльність неурядових організацій.

**Предметом дослідження** є зміст та форми волонтерської діяльності неурядових організацій в умовах воєнного стану.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, зокрема аналіз і синтез, індукція і дедукція, формально-правовий, системно-структурний, порівняльно-правовий методи, а також метод узагальнення.

Теоретичну та інформаційну базу дослідження складають наукові праці вітчизняних учених, зокрема А. М. Котелевець, Я. В. Мартинюк, В. І. Жукова, T. Liakh, Т. Семигіної та інших; норми національного законодавства України, зокрема Закон України «Про волонтерську діяльність», Закон

України «Про благодійну діяльність та благодійні організації», Закон України «Про громадські об’єднання»; міжнародно-правові акти; офіційні матеріали органів державної влади; аналітичні звіти міжнародних організацій (зокрема UNHCR, OECD, World Bank), а також звіти українських і міжнародних неурядових організацій.

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості їх використання у діяльності неурядових організацій, органів державної влади та місцевого самоврядування, а також у навчальному процесі під час викладання дисциплін, пов’язаних із громадянським суспільством та волонтерською діяльністю.

**Завдання дослідження:**

1. Розкрити сутність, принципи та основні форми волонтерської діяльності неурядових організацій.;
2. Проаналізувати нормативно-правове регулювання волонтерської діяльності в Україні.;
3. Здійснити аналіз досвіду волонтерської діяльності неурядових організацій в умовах війни (на прикладі прикладі конкретної організації, наприклад, «Повернись живим» або «Червоний Хрест України»).;
4. Розробити рекомендації щодо вдосконалення волонтерської діяльності неурядових організацій в умовах війни.

**Структура роботи.** Робота складається з вступу, двох розділів, п’яти, висновків до кожного розділу, загальних висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи: 60 сторінок.

# РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

## 1.1. Сутність, принципи та види волонтерської діяльності неурядових організацій

Волонтерська діяльність у сучасному суспільстві є важливим соціально-правовим феноменом, що відображає рівень розвитку громадянського суспільства, соціальної відповідальності та солідарності між членами соціуму [5].

У контексті демократичних перетворень, зростання ролі громадських ініціатив і посилення впливу інститутів громадянського суспільства волонтерство набуває системного характеру та виходить за межі стихійної допомоги, перетворюючись на організовану форму суспільної діяльності [21].

Особливе місце у цьому процесі посідають неурядові організації, які виступають ключовими суб’єктами організації, координації та розвитку волонтерського руху.

У наукових дослідженнях волонтерська діяльність розглядається як добровільна, суспільно корисна та безоплатна діяльність, що здійснюється фізичними особами або об’єднаннями осіб з метою надання допомоги іншим людям, соціальним групам чи суспільству в цілому. При цьому волонтерство поєднує у собі елементи моральної мотивації, громадянської активності та соціальної відповідальності. На відміну від професійної діяльності, волонтерська робота не передбачає отримання матеріальної винагороди, а її основою є внутрішня мотивація особи, орієнтована на альтруїзм, солідарність та служіння суспільним інтересам.

Волонтерська діяльність у сучасному суспільстві розглядається як одна з ключових форм соціальної активності громадян та важливий індикатор розвитку громадянського суспільства. У наукових дослідженнях А. Котелевець волонтерська діяльність трактується не лише як форма

безоплатної допомоги, а як соціально значуща діяльність, що поєднує громадянську відповідальність, соціальну солідарність і готовність до участі у вирішенні суспільно важливих проблем [18, с. 123].

За результатами наукових досліджень А. М. Котелевець волонтерська діяльність розглядається як прояв соціальної активності особистості, що формується під впливом соціальних викликів та кризових ситуацій. У період російсько-української війни волонтерство набуло масового характеру та трансформувалося у стійкий соціальний рух, який охоплює різні вікові та соціальні групи, зокрема молодь, студентство та фахівців соціальної сфери [19, с. 134].

В працях А. М. Котелевець особливу увагу приділено напрямам волонтерської діяльності під час війни, серед яких виокремлюються гуманітарний, соціальний, правозахисний, інформаційний та психологічний напрями. Така багатовекторність волонтерства свідчить про його адаптивність до умов воєнного часу та здатність реагувати на комплексні потреби населення [18, с. 126].

У спільних дослідженнях А. М. Котелевець та Я. В. Мартинюк волонтерство аналізується як чинник соціальної згуртованості громад. Автори підкреслюють, що участь молоді у волонтерських ініціативах сприяє посиленню горизонтальних соціальних зв’язків, формуванню довіри, взаємопідтримки та соціальної єдності, що є особливо важливим для громад, які зазнали наслідків воєнних дій [45, с. 175].

Результати міжнародних досліджень, зокрема наукових праць, проіндексованих у базі даних Web of Science Core Collection (T. Liakh та ін.), підтверджують, що волонтерські програми в кризових умовах відіграють важливу роль у підтримці соціальної стабільності та інтеграції населення. Досвід реалізації волонтерських програм у період пандемії COVID-19 та в умовах воєнного конфлікту демонструє універсальність волонтерства як ефективного інструменту реагування на надзвичайні ситуації.

Особливої уваги заслуговує проблема соціальної успішності та активності студентської молоді, досліджена у працях А. М. Котелевець та І. С. Нохріної. Волонтерська діяльність розглядається авторами як середовище формування професійних, комунікативних і лідерських компетентностей, що має важливе значення для підготовки фахівців соціальної сфери та розвитку людського потенціалу громадянського суспільства [15, с. 55].

Науковці також підкреслюють значення онлайн-волонтерства як сучасної форми соціальної активності. За А. М. Котелевець, онлайн-волонтерство стало відповіддю на обмеження фізичної мобільності та безпекові ризики, характерні для кризових періодів. Воно охоплює дистанційне консультування, інформаційну підтримку, координацію допомоги, адвокаційні кампанії та просвітницьку діяльність [50].

У працях викладачів кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи наголошується, що волонтерська діяльність ґрунтується на принципах добровільності, безоплатності, гуманності, соціальної відповідальності та солідарності, дотримання яких забезпечує її суспільну легітимність і сприяє зростанню довіри з боку громадян та держави [23, с. 20].

У правовому вимірі волонтерська діяльність характеризується відсутністю трудових правовідносин між волонтером і організацією, в межах якої вона здійснюється. Водночас така діяльність не є поза правовим полем, оскільки регулюється нормами національного законодавства, міжнародними стандартами та внутрішніми актами неурядових організацій. Це дозволяє забезпечити баланс між свободою волонтерської діяльності та необхідністю дотримання прав людини, вимог безпеки і законності.

Неурядові організації відіграють визначальну роль у формуванні волонтерської діяльності як інституціоналізованої практики. Вони виступають не лише організаторами волонтерської роботи, а й суб’єктами стратегічного планування, управління ресурсами, навчання волонтерів та представництва їхніх інтересів у взаємодії з органами державної влади. Саме

через діяльність НУО волонтерство набуває системності, довготривалості та спроможності реагувати на складні соціальні виклики [12].

За результатами наукових досліджень Котелевця, волонтерська діяльність у період російсько-української війни набуває масового характеру та трансформується у стійкий соціальний рух, який охоплює різні вікові та соціальні групи, включно з молоддю, студентами та фахівцями соціальної сфери. Водночас, А. М. Котелевець та Я. В. Мартинюк розглядають волонтерство як чинник соціальної згуртованості громад, підкреслюючи роль молоді у посиленні горизонтальних соціальних зв'язків, формуванні довіри та взаємопідтримки [7, с. 23].

Дослідження Жукова В. І. і Котелевця А. М. показують, що участь студентів у волонтерській діяльності стає більш організованою завдяки діяльності громадських і благодійних організацій, які виступають посередниками між волонтерами, державними інституціями та отримувачами допомоги. Карпенко О. та Котелевець А. М. додають, що освітні та тренінгові програми для студентів формують професійні, комунікативні та лідерські компетентності, необхідні для ефективної волонтерської діяльності в кризових умовах.

Результати міжнародних досліджень, зокрема праць Лях Т. Л. та ін., підтверджують, що волонтерські програми в умовах криз виконують важливу роль у підтримці соціальної стабільності, інтеграції населення та розвитку громад, особливо у прифронтових або деокупованих регіонах.

Особливу увагу у сучасних дослідженнях приділено онлайн-волонтерству як формі соціальної активності, що забезпечує дистанційне консультування, інформаційно-аналітичну підтримку, правову допомогу, комунікаційні кампанії та координацію ресурсів. Воно стало ефективним інструментом розширення участі громадян у волонтерських ініціативах, особливо в умовах обмеженої мобільності та безпекових ризиків [29].

Викладачі кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи KUBG наголошують, що волонтерська діяльність ґрунтується на принципах

добровільності, безоплатності, гуманності, соціальної відповідальності та солідарності. [17, с. 101].Неурядові організації відіграють визначальну роль у формуванні волонтерства як інституціоналізованої практики, забезпечуючи стратегічне планування, управління ресурсами, навчання волонтерів та представництво їхніх інтересів у взаємодії з державними структурами.

Сутність волонтерської діяльності неурядових організацій полягає у поєднанні добровільної громадянської активності з організаційними, правовими та управлінськими механізмами, що дозволяє забезпечити ефективність та сталість такої діяльності. Волонтерство у межах НУО охоплює не лише безпосереднє надання допомоги, а й аналітичну, комунікаційну, освітню та адвокаційну діяльність. У цьому контексті волонтери виступають активними суб'єктами соціальних змін, а не лише виконавцями окремих завдань.

Важливою характеристикою волонтерської діяльності є її ціннісна основа. Волонтерство ґрунтується на ідеях гуманізму, взаємопідтримки, солідарності та відповідальності за спільне благо. У діяльності неурядових організацій ці цінності набувають практичного втілення через реалізацію соціальних, гуманітарних і правозахисних ініціатив, спрямованих на підтримку вразливих груп населення, розвиток громад і захист прав людини.

Волонтерська діяльність неурядових організацій здійснюється на основі низки базових принципів, які визначають її зміст, спрямованість та межі. Одним із ключових є принцип добровільності, що передбачає вільне залучення осіб до волонтерської діяльності без будь-якого примусу. Волонтер самостійно приймає рішення про участь у тій чи іншій ініціативі, визначає обсяг і форму своєї діяльності [31].

Принцип безоплатності означає відсутність матеріальної винагороди за виконану волонтерську роботу. Водночас він не виключає можливості компенсації витрат, пов'язаних із виконанням волонтерських завдань, зокрема витрат на проїзд, проживання або придбання необхідних матеріалів.

Такий підхід дозволяє поєднати безкорисливий характер волонтерства з реальними потребами його практичної реалізації.

Принцип гуманності та соціальної справедливості відображає спрямованість волонтерської діяльності на допомогу особам і групам, які перебувають у складних життєвих обставинах. Неурядові організації, реалізуючи волонтерські програми, орієнтуються на пріоритет захисту прав людини, гідності та рівності, що особливо важливо в умовах соціальної нестабільності та збройного конфлікту.

Важливим є також принцип законності, який зобов'язує суб'єктів волонтерської діяльності діяти відповідно до вимог чинного законодавства, міжнародних зобов'язань держави та етичних стандартів. Для неурядових організацій це означає необхідність забезпечення правового супроводу волонтерської діяльності, дотримання норм безпеки та захисту персональних даних [28].

До принципів волонтерської діяльності також належать прозорість та підзвітність, які передбачають відкритість інформації про напрями діяльності, використання ресурсів і досягнуті результати. Дотримання цих принципів сприяє підвищенню довіри з боку суспільства, донорів та органів влади, а також зміцненню легітимності неурядових організацій.

Залежно від змісту, форм та умов здійснення волонтерська діяльність неурядових організацій може бути класифікована за різними критеріями. За сферою спрямування виокремлюють соціальне, гуманітарне, правозахисне, освітнє, медичне, екологічне, культурне та спортивне волонтерство. Кожен із цих видів має власну специфіку, цільову аудиторію та інструменти реалізації.

За організаційною формою волонтерська діяльність поділяється на індивідуальну та колективну, а також на проєктну і програмну. Проєктне волонтерство передбачає реалізацію конкретних ініціатив у визначені строки, тоді як програмне має довготривалий характер і спрямоване на досягнення стратегічних цілей неурядової організації [2, с. 40].

Особливе місце займає кризове та надзвичайне волонтерство, яке здійснюється в умовах воєнного стану, збройного конфлікту, гуманітарних катастроф або масового переміщення населення. Такий вид волонтерської діяльності характеризується високим рівнем ризиків, необхідністю швидкого реагування, тісної координації з державними структурами та міжнародними організаціями. У цих умовах роль неурядових організацій як координаторів і посередників між волонтерами, постраждалими та владою суттєво зростає.

Сучасною формою волонтерської діяльності є онлайн-волонтерство, яке реалізується з використанням цифрових технологій. Воно включає дистанційні консультації, інформаційно-аналітичну підтримку, правову допомогу, комунікаційні кампанії та координацію ресурсів. Для неурядових організацій онлайн-волонтерство стало ефективним інструментом розширення участі громадян у волонтерських ініціативах, особливо в умовах обмеженої мобільності та безпекових загроз.

Окремої уваги заслуговує адвокаційний компонент волонтерської діяльності, який проявляється у захисті прав та інтересів вразливих соціальних груп, формуванні громадської думки та впливі на процеси ухвалення управлінських рішень. У діяльності неурядових організацій волонтерство дедалі частіше поєднується з адвокаційними стратегіями, спрямованими на зміну політик, удосконалення законодавства та підвищення рівня соціальної справедливості [ 47].

Таким чином, волонтерська діяльність неурядових організацій є складним і багатовимірним явищем, що поєднує добровільну громадянську участь, правове регулювання, організаційні механізми та ціннісні орієнтири. Розкриття її сутності, принципів і видів створює теоретичну основу для подальшого аналізу нормативно-правового забезпечення волонтерської діяльності та дослідження її практичної реалізації в умовах воєнного стану.

## 1.2. Міжнародні стандарти та національне нормативно-правове регулювання волонтерської діяльності

Розвиток волонтерської діяльності як важливої складової громадянського суспільства зумовлює необхідність її належного нормативно-правового регулювання. Правове забезпечення волонтерства спрямоване на створення умов для вільної реалізації добровільної діяльності, захист прав волонтерів і отримувачів допомоги, а також на забезпечення прозорості та законності функціонування неурядових організацій. У цьому контексті особливе значення мають як міжнародні стандарти, що формують загальні підходи до волонтерської діяльності, так і національне законодавство, яке визначає конкретні правові механізми її реалізації [32].

Міжнародно-правове регулювання волонтерської діяльності не має єдиного універсального кодифікованого акта, проте ґрунтується на положеннях міжнародних документів у сфері прав людини, розвитку громадянського суспільства та соціальної політики. Загальні принципи волонтерської діяльності випливають із таких фундаментальних актів, як Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, які закріплюють свободу об’єднань, право на участь у громадському житті та принципи солідарності й соціальної справедливості.

Важливу роль у формуванні міжнародних стандартів волонтерства відіграє діяльність Організації Об’єднаних Націй. Генеральна Асамблея ООН неодноразово підкреслювала значення волонтерської діяльності як інструменту сталого розвитку, соціальної інтеграції та реагування на гуманітарні кризи. Програми ООН, зокрема Програма добровольців ООН (UN Volunteers), сприяють поширенню принципів добровільності, безоплатності, недискримінації та безпеки волонтерів. У міжнародних документах наголошується, що держави мають створювати сприятливі умови

для волонтерської діяльності, не обмежуючи її надмірним регулюванням [43].

У європейському правовому просторі волонтерська діяльність розглядається як важливий елемент демократії участі та соціальної згуртованості. Рада Європи у своїх рекомендаціях звертає увагу на необхідність визнання волонтерства як суспільно корисної діяльності та забезпечення правового статусу волонтерів. У документах Європейського Союзу волонтерство розглядається як складова громадянської активності та соціальної політики, що сприяє розвитку солідарності між державами-членами та підтримці вразливих груп населення. Європейські підходи передбачають поєднання мінімального правового регулювання з активною підтримкою волонтерських ініціатив.

Міжнародні стандарти також акцентують увагу на **безпеці волонтерів**, особливо в умовах надзвичайних ситуацій, збройних конфліктів та гуманітарних криз. У таких умовах волонтерська діяльність має здійснюватися з урахуванням норм міжнародного гуманітарного права, принципів нейтральності та захисту цивільного населення. Це положення є особливо актуальним для України в умовах воєнного стану, коли волонтери та неурядові організації виконують функції, пов’язані з наданням гуманітарної допомоги, підтримкою внутрішньо переміщених осіб і військовослужбовців.

Національне нормативно-правове регулювання волонтерської діяльності в Україні формується з урахуванням міжнародних зобов’язань держави та особливостей розвитку громадянського суспільства. Основу правового регулювання становлять положення Конституції України, які гарантують свободу об’єднань, право на участь у громадському житті та рівність громадян перед законом. Ці конституційні принципи створюють загальну правову рамку для діяльності неурядових організацій та волонтерів [27].

Поряд із нормативно-правовими стандартами міжнародного рівня, у наукових дослідженнях значна увага приділяється соціальному виміру волонтерської діяльності, зокрема її ролі у формуванні соціальної активності та згуртованості громад. Значний внесок у теоретичне осмислення волонтерства зроблено у працях, присвячених соціальній активності молоді [50].

Ключовим спеціальним нормативно-правовим актом у сфері волонтерської діяльності є Закон України «Про волонтерську діяльність». У цьому законі визначено поняття волонтерської діяльності, основні напрями її здійснення, права та обов'язки волонтерів і волонтерських організацій, а також гарантії державної підтримки. Закон закріплює принцип добровільності, безоплатності та суспільної користі волонтерської діяльності, що відповідає міжнародним стандартам.

Важливе значення для регулювання діяльності неурядових організацій мають також Закон України «Про громадські об'єднання», Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації», а також норми цивільного, податкового та адміністративного законодавства. У сукупності ці акти визначають правовий статус НУО, порядок їх реєстрації, фінансової діяльності та взаємодії з органами державної влади. Саме через ці норми забезпечується інституційна основа волонтерської діяльності в Україні.

Окрему увагу в національному законодавстві приділено питанням соціального захисту волонтерів. Законодавство передбачає можливість страхування волонтерів, компенсації витрат, пов'язаних із виконанням волонтерських завдань, а також надання певних соціальних гарантій у разі шкоди здоров'ю або життю. Водночас ці механізми не завжди мають достатньо чіткий та ефективний характер, що зумовлює потребу в їх подальшому вдосконаленні.

З початком збройної агресії проти України та запровадженням воєнного стану нормативно-правове регулювання волонтерської діяльності зазнало суттєвих змін. Держава була змушена оперативно адаптувати правові

механізми до умов війни, що передбачало спрощення процедур реєстрації та діяльності волонтерських і благодійних організацій, розширення можливостей для надання гуманітарної допомоги та активізацію взаємодії між НУО і органами влади [26].

В умовах воєнного стану волонтерська діяльність набуває особливого значення як інструмент забезпечення національної стійкості та підтримки населення. Нормативно-правові акти, прийняті у цей період, спрямовані на зменшення бюрократичних бар'єрів, прискорення митних процедур для гуманітарних вантажів, а також створення правових умов для координації волонтерських ініціатив. Водночас посилюються вимоги щодо безпеки, обліку та прозорості використання ресурсів.

Разом із тим, аналіз національного нормативно-правового регулювання волонтерської діяльності свідчить про наявність низки проблем. Серед них можна виокремити фрагментарність правового регулювання, відсутність єдиного комплексного підходу до статусу волонтерів у кризових умовах, недостатню врегульованість адвокаційної діяльності НУО та обмежені механізми участі волонтерських організацій у формуванні публічної політики. Ці проблеми особливо загострюються в умовах воєнного стану, коли обсяг і значення волонтерської діяльності суттєво зростають [21].

Важливим аспектом правового регулювання є також питання взаємодії неурядових організацій з органами державної влади та місцевого самоврядування. Нормативна база передбачає різні форми такої взаємодії, проте на практиці вона часто має ситуативний характер і залежить від конкретних умов та ініціатив. Це зумовлює потребу у формуванні сталих правових механізмів партнерства між державою та громадянським суспільством у сфері волонтерської діяльності.

Отже, міжнародні стандарти та національне нормативно-правове регулювання волонтерської діяльності формують правову основу для функціонування неурядових організацій і волонтерського руху в Україні. Міжнародні документи визначають загальні принципи та цінності

волонтерства, тоді як національне законодавство конкретизує механізми його реалізації з урахуванням особливостей суспільного розвитку та умов воєнного стану. Водночас наявні правові прогалини та виклики свідчать про необхідність подальшого вдосконалення нормативно-правової бази, що стане предметом подальшого аналізу у наступних розділах роботи.

Окремої уваги потребує питання інституціоналізації волонтерської діяльності в Україні. У сучасних умовах спостерігається поступовий перехід від спонтанних волонтерських ініціатив до більш організованих форм діяльності, що здійснюються в межах офіційно зареєстрованих неурядових організацій. Такий процес сприяє підвищенню рівня відповідальності, прозорості та ефективності використання ресурсів, однак водночас вимагає чіткого нормативного врегулювання внутрішніх процедур управління волонтерською діяльністю [5].

Важливим напрямом удосконалення правового регулювання є розвиток механізмів державного стимулювання волонтерської діяльності. Йдеться про запровадження податкових пільг для організацій, що залучають волонтерів, підтримку програм навчання та підвищення кваліфікації, а також створення державних і місцевих програм розвитку волонтерства. Такі заходи сприяли б підвищенню мотивації до участі у волонтерських ініціативах та забезпечили б їхню сталість у довгостроковій перспективі.

Не менш актуальним є питання правового статусу волонтерів, які здійснюють діяльність у зоні бойових дій або в умовах підвищеного ризику. Наявні норми законодавства не завжди враховують специфіку таких умов, що створює правову невизначеність щодо відповідальності, страхування та соціального захисту волонтерів. У цьому контексті доцільним є розроблення окремих правових положень, спрямованих на регулювання діяльності волонтерів у кризових ситуаціях [ 6].

Суттєвим аспектом є також необхідність гармонізації українського законодавства з європейськими стандартами у сфері волонтерства. З огляду на євроінтеграційний курс України, важливо забезпечити узгодженість право-

вих норм із практиками країн Європейського Союзу, зокрема щодо визнання волонтерського досвіду, мобільності волонтерів та розвитку транскордонного співробітництва у цій сфері.

Окремо варто підкреслити роль цифрових технологій у правовому регулюванні волонтерської діяльності. Впровадження електронних реєстрів волонтерів, цифрових платформ для координації діяльності та обліку ресурсів дозволяє підвищити прозорість і підзвітність волонтерських організацій. Водночас це потребує належного правового забезпечення захисту персональних даних та кібербезпеки.

Значною проблемою залишається недостатня участь волонтерських організацій у процесах формування державної політики. Незважаючи на наявність формальних механізмів громадської участі, вплив волонтерського сектору на прийняття рішень часто є обмеженим. Це свідчить про необхідність розвитку правових інструментів адвокації та розширення можливостей для діалогу між державою та громадянським суспільством [21].

Підсумовуючи, варто зазначити, що подальший розвиток нормативно-правового регулювання волонтерської діяльності має здійснюватися на засадах комплексності, системності та адаптивності до сучасних викликів. Це передбачає не лише вдосконалення законодавства, але й формування ефективних механізмів його реалізації, що забезпечить належні умови для функціонування волонтерського руху в Україні.

### 1.3. Роль неурядових організацій у розвитку волонтерського руху в умовах воєнного стану

У наукових працях викладачів кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи неурядові організації розглядаються як ключові інституційні суб’єкти розвитку волонтерської діяльності. Саме НУО забезпечують організаційне, методичне та координаційне підґрунтя

волонтерського руху, особливо в умовах воєнного стану, коли суспільство стикається з масштабними гуманітарними, соціальними та правовими викликами [19].

Воєнний стан як особливий правовий режим суттєво трансформує функціонування всіх сфер суспільного життя, зокрема діяльність інститутів громадянського суспільства. В умовах збройної агресії та масштабної гуманітарної кризи волонтерський рух в Україні набув безпрецедентних масштабів і став одним із ключових чинників забезпечення соціальної стійкості держави. Центральну роль у формуванні, координації та розвитку цього руху відіграють неурядові організації, які виступають системоутворюючими суб'єктами волонтерської діяльності.

У мирний час волонтерство часто має локальний або проєктний характер, тоді як у період воєнного стану воно трансформується у масовий, безперервний та багатовекторний рух, що охоплює практично всі сфери суспільного життя. Неурядові організації в цих умовах виконують функцію інституційного «каркасу» волонтерського руху, забезпечуючи його організаційну сталість, стратегічну спрямованість і правову визначеність. Саме через діяльність НУО стихійні ініціативи громадян набувають структурованої форми, що дозволяє ефективно акумулювати ресурси та спрямовувати їх на задоволення нагальних потреб суспільства [2, с. 34].

Дослідження Жукова В. І. та Котелевець А. М. засвідчують, що в умовах воєнного часу волонтерська діяльність студентів і молоді набуває більшої організованості та системності саме завдяки діяльності громадських і благодійних організацій. НУО виступають посередниками між волонтерами, державними інституціями та отримувачами допомоги, що дозволяє підвищити ефективність волонтерських ініціатив і мінімізувати ризики хаотичної або некоординованої діяльності [7, с. 22].

Роль неурядових організацій у формуванні волонтерського руху в умовах воєнного стану проявляється насамперед у координаційній функції. НУО здійснюють ідентифікацію потреб цільових груп, організовують

логістику гуманітарної допомоги, забезпечують інформаційний супровід і контроль за ефективністю використання ресурсів. Така координаційна діяльність є критично важливою в умовах обмеженого часу, підвищених ризиків і нестабільної безпекової ситуації.

Важливою складовою ролі неурядових організацій є мобілізація людського та соціального капіталу. Воєнний стан активізує громадянську свідомість населення, однак без належної організації ця активність може мати фрагментарний і малоефективний характер. Неурядові організації забезпечують залучення волонтерів, їх підготовку, розподіл завдань і підтримку мотивації. Через механізми внутрішньої комунікації та організаційної культури НУО формують стійкі волонтерські спільноти, здатні діяти тривалий час навіть в умовах емоційного та фізичного виснаження.

Окремого значення в умовах воєнного стану набуває правозахисна та адвокаційна роль неурядових організацій. Волонтерський рух, організований НУО, дедалі частіше виходить за межі надання матеріальної чи гуманітарної допомоги та спрямовується на захист прав і законних інтересів вразливих груп населення. Науковці наголошують, що через волонтерські мережі НУО отримують доступ до реальної інформації про проблеми населення, що дозволяє формувати обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення соціальної політики та нормативно-правового регулювання.

Адвокаційна діяльність неурядових організацій у межах волонтерського руху включає моніторинг дотримання прав людини, підготовку аналітичних матеріалів, звернення до органів державної влади, участь у публічних консультаціях і робочих групах. Завдяки цьому волонтерство набуває рис інструменту впливу на процеси ухвалення управлінських рішень, а не обмежується лише функцією допомоги [48].

У контексті воєнного стану особливої актуальності набуває діяльність неурядових організацій щодо захисту прав внутрішньо переміщених осіб. Масове переміщення населення створює комплекс правових, соціальних і

економічних проблем, які не можуть бути ефективно вирішені виключно державними інституціями. НУО, залучаючи волонтерів, надають ВПО правові консультації, сприяють доступу до соціальних послуг, документують порушення прав і здійснюють адвокацію змін у нормативно-правовому регулюванні.

Не менш важливою є роль неурядових організацій у підтримці військовослужбовців та членів їхніх сімей. Волонтерський рух, організований НУО, забезпечує матеріально-технічну підтримку, психологічну допомогу, правовий супровід, соціальну адаптацію та реінтеграцію. У цьому контексті адвокаційна діяльність спрямована на захист соціальних гарантій військових і посилення відповідальності держави за виконання взятих зобов'язань.

Умови воєнного стану зумовлюють також зростання ролі неурядових організацій у взаємодії з органами державної влади та місцевого самоврядування. НУО виступають партнерами держави у реалізації гуманітарних програм, розподілі допомоги та відновленні постраждалих територій. Водночас така взаємодія має не лише виконавчий, а й консультативний характер, оскільки неурядові організації дедалі частіше залучаються до процесів формування та коригування публічної політики [50].

Роль неурядових організацій у розвитку волонтерського руху не обмежується внутрішнім виміром. В умовах воєнного стану вони виступають важливими суб'єктами міжнародної комунікації, залучаючи фінансові ресурси, експертну допомогу та підтримку іноземних партнерів. Координований НУО волонтерський рух стає складовою міжнародної солідарності з Україною та сприяє інтеграції національного громадянського суспільства у глобальний простір.

Водночас реалізація цієї багатовимірної ролі супроводжується низкою викликів, серед яких правова невизначеність статусу окремих волонтерів, ризики безпеки, емоційне вигорання та недостатня інституційна підтримка адвокаційних ініціатив. У цих умовах неурядові організації виконують

стабілізаційну функцію, розробляючи внутрішні стандарти діяльності, механізми підтримки волонтерів і стратегії довгострокового розвитку волонтерського руху [31].

Важливим аспектом діяльності неурядових організацій у період воєнного стану є формування та поширення стандартів волонтерської діяльності. В умовах масового залучення громадян до волонтерства НУО беруть на себе функцію нормотворення на організаційному рівні, розробляючи внутрішні регламенти, етичні кодекси, правила безпеки та алгоритми взаємодії з отримувачами допомоги. Такі стандарти сприяють підвищенню якості волонтерської діяльності, зменшенню ризиків зловживань і забезпеченню довіри з боку суспільства та партнерів.

Окрему роль у діяльності неурядових організацій відіграє освітньо-підготовчий компонент волонтерського руху. НУО організовують тренінги, навчальні програми та інформаційні кампанії для волонтерів, спрямовані на формування навичок кризового реагування, комунікації з вразливими групами, надання первинної психологічної допомоги та дотримання правових і етичних норм. Умови воєнного стану підвищують значення такої підготовки, оскільки помилки або непрофесійні дії волонтерів можуть мати серйозні соціальні та безпекові наслідки [23, с. 55].

У діяльності неурядових організацій також посилюється функція стратегічного планування волонтерської діяльності. На відміну від ситуативних ініціатив, що виникають у відповідь на окремі події, НУО дедалі частіше вибудовують довгострокові стратегії роботи з урахуванням прогнозування потреб населення, ресурсних можливостей та перспектив післявоєнного розвитку. Такий підхід дозволяє забезпечити спадковість волонтерських програм і поступовий перехід від екстреної допомоги до відновлювальних і розвиткових практик.

Серед неурядових організацій, що активно розвивають волонтерський рух в умовах воєнного стану в Україні, слід виділити кілька ключових прикладів. «Карітас України» координує гуманітарну допомогу, підтримку

внутрішньо переміщених осіб, організовує тренінги для волонтерів та забезпечує психологічну підтримку постраждалих. «Таблеточки» спеціалізуються на допомозі тяжкохворим дітям та їхнім родинам, забезпечують медичне обладнання та лікарські засоби. «Пласт – Національна скаутська організація України» організовує волонтерські ініціативи для молоді, спрямовані на гуманітарну підтримку, навчання та соціалізацію дітей і підлітків у зонах конфлікту. «Ліга соціальних працівників України» залучає фахівців соціальної сфери до волонтерських програм, спрямованих на допомогу уразливим групам населення та координацію громадських ініціатив. «Національна соціальна сервісна служба України» формує стандарти волонтерської діяльності, проводить навчальні програми та надає методичну підтримку місцевим НУО і волонтерам [50].

Ці організації демонструють багатовекторність волонтерського руху, забезпечують його системність та адаптованість до умов воєнного стану, поєднуючи гуманітарну, соціальну та адвокаційну діяльність. Досвід їхньої роботи підтверджує важливість інституційного підґрунтя для розвитку волонтерства та підвищення соціальної стійкості громад. В умовах воєнного стану НУО виступають координаційними центрами, які акумулюють ресурси, організовують логістику допомоги та підтримують мотивацію волонтерів, що дозволяє їм ефективно реагувати на складні виклики та забезпечувати сталість соціальних ініціатив.

Крім того, діяльність неурядових організацій включає освітньо-підготовчий компонент, що передбачає проведення тренінгів, навчальних програм та інформаційних кампаній для волонтерів. Це сприяє формуванню навичок кризового реагування, комунікації з вразливими групами населення, надання первинної психологічної допомоги та дотриманню правових і етичних норм. Такі заходи дозволяють підвищити професійний рівень волонтерів та мінімізувати ризики соціальних чи безпекових інцидентів у кризових умовах.

Особливе значення має адвокаційна діяльність НУО, яка виходить за межі надання гуманітарної допомоги і спрямована на захист прав та законних інтересів вразливих груп населення. Волонтерські мережі, організовані НУО, забезпечують доступ до реальної інформації про потреби населення та формують обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення соціальної політики та нормативно-правового регулювання. Через такі механізми волонтерство набуває рис інструменту впливу на процеси ухвалення управлінських рішень, поєднуючи практичну допомогу з соціальною відповідальністю та адвокацією [50].

Таким чином, діяльність неурядових організацій у період воєнного стану забезпечує системність, ефективність та довготривалу стабільність волонтерського руху. Вони формують організаційний, правовий та освітній каркас волонтерства, сприяють мобілізації громадянської активності та зміцненню соціальної згуртованості, що є критично важливим для підтримки стійкості держави та розвитку громадянського суспільства в умовах збройного конфлікту.

Крім того, неурядові організації виконують важливу функцію формування позитивного образу волонтерського руху в суспільстві. Через комунікаційні стратегії, публічні звіти, взаємодію зі ЗМІ та соціальними мережами НУО сприяють підвищенню суспільної довіри до волонтерства та заохоченню громадян до участі у волонтерських ініціативах. У контексті воєнного стану така діяльність має особливе значення, оскільки підтримує моральний дух суспільства та зміцнює відчуття спільної відповідальності за подолання наслідків війни.

Таким чином, теоретичні напрацювання викладачів кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи підтверджують, що волонтерська діяльність у сучасних умовах є складним соціальним явищем, яке поєднує індивідуальну громадянську активність, інституційну підтримку та суспільну відповідальність. Саме через діяльність неурядових організацій волонтерський рух перетворюється на ефективний механізм суспільної

самоорганізації, що сприяє зміцненню соціальної згуртованості та стійкості держави в умовах воєнного стану й створює теоретичне підґрунтя для подальшого аналізу практики волонтерської діяльності НУО [48].

Варто також звернути увагу на те, що в умовах воєнного стану зростає значення міжрегіональної та міжнародної взаємодії неурядових організацій. Волонтерські ініціативи все частіше реалізуються у партнерстві з іноземними фондами, благодійними структурами та міжнародними гуманітарними місіями, що дозволяє залучати додаткові ресурси, обмінюватися досвідом та впроваджувати кращі практики організації волонтерської діяльності.

Додатково слід відзначити посилення ролі неурядових організацій у формуванні культури відповідального громадянства. Через залучення населення до волонтерської діяльності НУО сприяють розвитку активної громадянської позиції, формуванню цінностей взаємодопомоги, солідарності та соціальної відповідальності, що має довгостроковий вплив на розвиток демократичного суспільства [5].

Окремим аспектом є те, що волонтерська діяльність, організована через НУО, сприяє розвитку локальних громад і посиленню їхньої спроможності до самостійного вирішення соціальних проблем. Це формує основу для стійкого післявоєнного відновлення, оскільки громади, які мають досвід самоорганізації, є більш адаптивними до кризових викликів і здатними ефективно відновлювати соціальну інфраструктуру.

**Висновки до першого розділу**

У першому розділі роботи здійснено комплексний теоретико-правовий аналіз волонтерської діяльності неурядових організацій, що дозволило сформувати цілісне уявлення про її сутність, нормативно-правові засади та особливості функціонування в умовах воєнного стану. Розгляд теоретичних положень і правових норм створив необхідне методологічне підґрунтя для

подальшого дослідження практичних аспектів волонтерської діяльності НУО.

У результаті аналізу встановлено, що волонтерська діяльність неурядових організацій є багатовимірним соціально-правовим явищем, яке поєднує добровільну громадянську активність, організаційні механізми та ціннісні орієнтири. Її сутність полягає не лише у безоплатному наданні допомоги, а й у формуванні стійких інституційних практик реагування на соціальні виклики, що особливо проявляється в умовах криз і збройного конфлікту. Неурядові організації забезпечують системність і сталість волонтерської діяльності, трансформуючи індивідуальні ініціативи громадян у структурований волонтерський рух.

Дослідження міжнародних стандартів волонтерської діяльності засвідчило, що вони ґрунтуються на принципах добровільності, гуманності, недискримінації, безпеки та соціальної відповідальності. Міжнародні підходи орієнтовані на створення сприятливих умов для волонтерства без надмірного державного втручання, водночас підкреслюючи необхідність захисту прав волонтерів і отримувачів допомоги. Національне нормативно-правове регулювання волонтерської діяльності в Україні загалом відповідає цим стандартам, однак має фрагментарний характер і потребує подальшого вдосконалення, особливо в частині правового статусу волонтерів та регулювання діяльності НУО в умовах воєнного стану.

Аналіз ролі неурядових організацій у формуванні та розвитку волонтерського руху в умовах воєнного стану показав, що НУО виступають ключовими суб’єктами координації, мобілізації ресурсів і адвокації суспільних інтересів. Саме через діяльність неурядових організацій волонтерський рух набуває інституційної форми, що дозволяє ефективно реагувати на потреби внутрішньо переміщених осіб, військовослужбовців, членів їхніх сімей та інших вразливих груп населення. Особливого значення в цих умовах набуває адвокаційний вимір волонтерської діяльності, який

сприяє представництву інтересів постраждалих осіб і впливу на процеси формування публічної політики.

Узагальнення теоретичних і правових положень дозволяє зробити висновок, що волонтерська діяльність неурядових організацій в умовах воєнного стану є не лише інструментом надання допомоги, а й важливим механізмом зміцнення соціальної згуртованості та стійкості держави. Водночас наявність нормативних прогалин, організаційних викликів і безпекових ризиків актуалізує необхідність подальшого наукового аналізу практики діяльності конкретних НУО, оцінки ефективності їхніх волонтерських та адвокаційних ініціатив і розроблення практичних рекомендацій щодо їх удосконалення.

Отже, результати першого розділу створюють теоретико-правову основу для переходу до другого розділу роботи, в якому буде здійснено кейс-аналіз діяльності окремих неурядових організацій та сформульовано пропозиції щодо підвищення ефективності волонтерської діяльності в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення.

Важливим теоретичним результатом є усвідомлення того, що волонтерська діяльність у сучасних умовах поступово набуває ознак професіоналізації. Це проявляється у зростанні вимог до організації процесів, координації дій волонтерів, а також у необхідності застосування управлінських підходів, притаманних соціальним інституціям. Така тенденція свідчить про трансформацію волонтерства з суто громадянської ініціативи у більш структуровану систему соціального реагування.

Окремо слід наголосити на значенні цифрових технологій у розвитку волонтерської діяльності. Сучасні інформаційні платформи, соціальні мережі та онлайн-інструменти координації суттєво підвищують швидкість мобілізації ресурсів і комунікації між учасниками волонтерського процесу. Це формує новий рівень організації волонтерського руху, який базується на оперативності та відкритості інформаційних потоків.

Також важливим є те, що в умовах воєнного стану зростає роль волонтерства як інструменту соціальної інтеграції та відновлення соціальних зв’язків у суспільстві. Волонтерська діяльність сприяє формуванню довіри між громадянами, посиленню солідарності та зменшенню соціальної напруги, що є критично важливим для стабільності держави в кризових умовах.

Крім того, теоретичний аналіз дозволяє визначити необхідність подальшого розвитку наукових підходів до вивчення волонтерства як міждисциплінарного явища, що поєднує елементи соціальної роботи, права, публічного управління та соціології. Це відкриває перспективи для більш глибокого дослідження його впливу на суспільні процеси та формування державної політики.

# РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАКТИКИ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

## 2.1. Аналіз волонтерської діяльності неурядових організацій в Україні в умовах воєнного стану

В умовах повномасштабної війни волонтерська діяльність в Україні набула особливого значення та стала одним із ключових елементів забезпечення стійкості суспільства. Неурядові організації виступають важливими суб'єктами соціальної підтримки населення, зокрема внутрішньо переміщених осіб, військовослужбовців, постраждалих від бойових дій, дітей та інших вразливих категорій. Їхня діяльність охоплює широкий спектр соціальних, гуманітарних та психологічних послуг, які в умовах воєнного стану часто стають критично необхідними [4].

Особливу роль у системі волонтерської допомоги відіграють благодійні організації, серед яких значну активність демонструє благодійний фонд «Карітас Київ». Волонтери цієї організації здійснюють гуманітарну підтримку населення, займаються розподілом допомоги, організацією евакуаційних заходів, соціально-психологічним супроводом та реалізацією різноманітних соціальних проєктів, спрямованих на підтримку постраждалих груп населення.

З метою дослідження реального стану волонтерської діяльності в умовах воєнного стану було проведено анкетування серед волонтерів благодійного фонду «Карітас Київ», які мають практичний досвід роботи під час війни (див. додаток А). Основною метою анкетування було виявлення особливостей організації волонтерської діяльності, умов роботи волонтерів, рівня їх соціального захисту, а також проблем, з якими вони стикаються у процесі виконання своїх обов'язків.

Результати опитування показали, що більшість волонтерів приєдналися до діяльності організації після початку повномасштабного вторгнення, що

свідчить про високий рівень громадянської активності та швидку мобілізацію суспільства у кризових умовах (див. додаток Б). Основними мотивами участі у волонтерській діяльності респонденти визначили прагнення допомогти постраждалим, почуття громадянського обов'язку та особисту відповідальність за ситуацію в країні.

Волонтери зазначили, що їхня діяльність є багатофункціональною та включає розповсюдження гуманітарної допомоги, участь у соціальних ініціативах, логістичну підтримку, а також надання психологічної допомоги постраждалим. Водночас характер виконуваних завдань часто залежить від поточних потреб населення та ситуації в регіоні.

Разом із тим результати анкетування виявили низку проблем, з якими стикаються волонтери у своїй діяльності. Зокрема, значна частина респондентів зазначила відсутність належного страхового забезпечення під час виконання волонтерських обов'язків, що є особливо критичним у небезпечних умовах воєнного стану. Також було відзначено недостатній рівень забезпечення засобами індивідуального захисту, харчуванням та іншими необхідними ресурсами.

Крім того, частина опитаних вказала на недостатню організаційну підтримку та відсутність чітких інструкцій щодо виконання окремих завдань, що іноді ускладнює ефективність волонтерської діяльності. Це свідчить про необхідність удосконалення внутрішніх механізмів управління волонтерськими процесами в межах організацій.

Паралельно з емпіричним дослідженням було здійснено аналіз нормативно-правового забезпечення волонтерської діяльності в Україні (див. додаток В). Основним документом у цій сфері є Закон України «Про волонтерську діяльність», який визначає правовий статус волонтера, його права, обов'язки та гарантії соціального захисту. Законодавство передбачає право волонтерів на безпечні умови діяльності, відшкодування витрат, страхування у випадках підвищеного ризику, а також забезпечення необхідними ресурсами для виконання завдань.

Однак результати практичного дослідження свідчать про те, що на рівні реального виконання ці норми не завжди дотримуються повною мірою. Існує суттєвий розрив між законодавчо закріпленими гарантіями та фактичними умовами, в яких працюють волонтери. Це проявляється у неповному забезпеченні страхування, відсутності стандартизованих механізмів підтримки та недостатньому ресурсному забезпеченні.

Серед основних проблем нормативно-правового характеру можна виділити відсутність дієвих механізмів контролю за дотриманням прав волонтерів, нечіткість процедур страхування, недостатню конкретизацію відповідальності організацій за умови праці волонтерів, а також певну бюрократичну складність окремих адміністративних процесів.

Таким чином, проведене дослідження дозволяє зробити висновок про наявність системних проблем у сфері волонтерської діяльності в Україні в умовах воєнного стану. Незважаючи на високий рівень залученості громадян та важливу роль неурядових організацій, існує потреба у вдосконаленні нормативно-правової бази та практичних механізмів забезпечення діяльності волонтерів.

У цьому контексті особливого значення набуває соціальна адвокація як інструмент впливу на державну політику у сфері волонтерства. На основі проведеного аналізу можна визначити необхідність ініціювання змін до законодавства щодо обов’язкового страхування волонтерів, особливо тих, які працюють у зонах підвищеного ризику, розробки стандартів їхнього ресурсного забезпечення, спрощення адміністративних процедур, а також посилення державного контролю за дотриманням прав волонтерів.

Отже, волонтерська діяльність в умовах воєнного стану є надзвичайно важливою складовою системи соціальної підтримки населення, однак її ефективність значною мірою залежить від удосконалення нормативно-правового регулювання та впровадження реальних адвокаційних механізмів, спрямованих на захист прав та інтересів волонтерів.

Додатково встановлено, що ефективність волонтерської діяльності значною мірою залежить від рівня координації між різними неурядовими організаціями. Відсутність єдиного координаційного механізму іноді призводить до дублювання зусиль, нерівномірного розподілу ресурсів та зниження загальної ефективності надання допомоги. Це свідчить про необхідність створення більш структурованої системи взаємодії між суб'єктами волонтерського руху.

Важливим аспектом є також проблема нерівномірного навантаження на волонтерів, особливо в періоди загострення воєнної ситуації або гуманітарних криз. У таких умовах частина волонтерів працює на межі фізичних і психологічних можливостей, що підвищує ризик емоційного вигорання та зниження якості виконання завдань. Це вимагає впровадження механізмів раціонального розподілу обов'язків та навантаження.

Окремо слід відзначити недостатній рівень інституційної підтримки волонтерів з боку держави. Попри наявність нормативної бази, відсутні достатньо ефективні практичні інструменти супроводу волонтерської діяльності, що зменшує її сталість та залежить переважно від ресурсів окремих організацій або міжнародних партнерів.

Проблемним також залишається рівень правової обізнаності самих волонтерів. Частина респондентів не повною мірою усвідомлює свої права та гарантії, передбачені законодавством, що ускладнює їх захист у випадках порушень. Це підкреслює необхідність системної правової освіти та інформаційної підтримки волонтерського середовища.

Крім того, результати дослідження свідчать про важливість розвитку довгострокових механізмів мотивації волонтерів. На сьогодні мотивація переважно має моральний і громадянський характер, однак відсутність системи визнання, підтримки та розвитку волонтерського досвіду може призводити до зниження стабільності участі у волонтерських ініціативах.

У процесі аналізу було також виявлено потребу у цифровізації волонтерської діяльності. Використання сучасних цифрових платформ для коорди-

нації, реєстрації та обліку волонтерів дозволило б підвищити прозорість процесів, оперативність реагування та ефективність управління ресурсами, особливо в умовах кризових ситуацій.

Таким чином, комплексний аналіз дозволяє стверджувати, що вдосконалення волонтерської діяльності потребує не лише нормативних змін, але й системного розвитку організаційних, освітніх, координаційних та цифрових механізмів. Це забезпечить більш стійку, безпечну та ефективну модель волонтерської підтримки населення в умовах воєнного стану.

Важливо також враховувати, що розвиток волонтерської діяльності в умовах воєнного стану значною мірою залежить від рівня довіри між усіма учасниками процесу — волонтерами, неурядовими організаціями, державними структурами та отримувачами допомоги. Саме довіра виступає базовим ресурсом, який забезпечує ефективність координації, залучення нових учасників та стабільність волонтерських ініціатив у довгостроковій перспективі.

Окремого значення набуває питання інституціоналізації волонтерського досвіду, зокрема його фіксації, узагальнення та використання у подальшому реформуванні соціальної політики. Накопичений досвід діяльності НУО та волонтерських ініціатив може бути використаний як практична база для розробки нових моделей соціального захисту та кризового реагування.

Крім того, дослідження дозволяє зробити висновок про зростаючу роль волонтерства як елементу національної безпеки в широкому розумінні цього поняття. У сучасних умовах волонтерська діяльність виконує не лише соціальну, а й стабілізаційну функцію, сприяючи підтримці громадського порядку, мінімізації соціальної напруги та забезпеченню стійкості суспільства.

Узагальнюючи, слід підкреслити, що подальший розвиток волонтерської діяльності потребує переходу від переважно реактивної моделі до стратегічно керованої системи, в якій чітко визначені ролі держави, неурядових організацій і громадянського суспільства. Такий підхід дозволить забезпечити довгострокову ефективність волонтерського руху як ключового елементу соціальної підтримки в Україні.

Додатково слід звернути увагу на розвиток професіоналізації волонтерської діяльності, яка поступово набуває рис структурованої соціальної роботи. У багатьох неурядових організаціях волонтери виконують завдання, що потребують спеціальних знань у сфері соціальної роботи, психології, логістики та кризового менеджменту. Це зумовлює потребу у впровадженні систем підготовки, сертифікації та підвищення кваліфікації волонтерів.

Важливим є також розвиток партнерства між волонтерськими організаціями та бізнес-сектором. Корпоративне волонтерство та благодійні ініціативи компаній стають додатковим ресурсом підтримки населення, особливо в умовах воєнного стану. Така співпраця дозволяє залучати фінансові, матеріальні та організаційні ресурси, а також розширювати масштаби соціальних проєктів.

Окрему увагу слід приділити гендерному виміру волонтерської діяльності. У сучасних умовах значну частку волонтерів становлять жінки, які активно залучені до гуманітарної допомоги, соціального супроводу та психологічної підтримки. Водночас це створює додаткове навантаження та актуалізує питання гендерної рівності, безпеки та врахування специфічних потреб різних груп волонтерів.

Суттєвим напрямом є також розвиток міжнародного волонтерства та транскордонної співпраці. Українські неурядові організації активно взаємодіють із міжнародними партнерами, отримуючи гуманітарну, фінансову та експертну підтримку. Така взаємодія сприяє обміну досвідом, запровадженню нових практик управління кризовими ситуаціями та підвищенню ефективності волонтерських програм.

Варто відзначити і значення інформаційної політики у сфері волонтерства. Ефективна комунікація, прозоре висвітлення діяльності НУО та протидія дезінформації є важливими чинниками формування суспільної довіри. В умовах війни інформаційна складова набуває особливої ваги, оскільки впливає на рівень підтримки волонтерських ініціатив населенням.

Окремим викликом залишається питання сталого фінансування волонтерських організацій. Значна частина проєктів реалізується за рахунок донорських коштів або приватних пожертв, що створює залежність від зовнішніх ресурсів. У цьому контексті актуальним є формування змішаних моделей фінансування, які поєднують державну підтримку, міжнародну допомогу та приватні внески.

Загалом, подальший розвиток волонтерської діяльності в Україні потребує системного підходу, що враховує не лише правові та організаційні аспекти, але й соціальні, економічні та міжнародні чинники. Це дозволить сформувати більш стійку та адаптивну модель волонтерського руху, здатну ефективно функціонувати як у кризових умовах, так і в період післявоєнного відновлення.

## 2.2. Рекомендації щодо вдосконалення волонтерської діяльності неурядових організацій в умовах воєнного стану

На основі проведеного аналізу нормативно-правового забезпечення волонтерської діяльності та результатів анкетування волонтерів благодійного фонду «Карітас Київ» було виявлено низку проблем, пов’язаних із практичною реалізацією гарантій волонтерів, рівнем їхнього забезпечення, організаційною підтримкою та механізмами захисту. У зв’язку з цим виникає необхідність формування комплексу рекомендацій, спрямованих на вдосконалення волонтерської діяльності неурядових організацій в умовах воєнного стану.

Першочерговим напрямом удосконалення є нормативно-правове забезпечення волонтерської діяльності. Доцільним є внесення змін до чинного законодавства України з метою конкретизації механізмів реалізації гарантій, передбачених Законом України «Про волонтерську діяльність». Зокрема, необхідно чітко визначити обов’язковість страхування волонтерів, які залучаються до виконання завдань у зонах підвищеного ризику, а також встановити відповідальність організацій за недотримання цих вимог.

Важливим напрямом є удосконалення системи соціального захисту волонтерів. Доцільно запровадити уніфікований механізм страхування життя і здоров'я волонтерів за рахунок державних або змішаних фінансових ресурсів (держава – донори – НУО). Це дозволить знизити рівень ризиків та підвищити безпеку осіб, які виконують волонтерські функції в умовах воєнного стану.

Окрему увагу слід приділити стандартизації умов діяльності волонтерів у неурядових організаціях. Рекомендується розробити мінімальні стандарти забезпечення волонтерів, які мають включати харчування, засоби індивідуального захисту, транспортне забезпечення та базові ресурси для виконання завдань. Такі стандарти повинні бути обов'язковими для всіх організацій, що залучають волонтерів до діяльності у кризових умовах.

Важливим напрямом вдосконалення є також спрощення адміністративних процедур у сфері волонтерства. Необхідно мінімізувати бюрократичні вимоги щодо реєстрації волонтерів, подання звітності та оформлення гуманітарної допомоги. Це сприятиме оперативності реагування на кризові ситуації та підвищить ефективність роботи неурядових організацій.

Значну роль у підвищенні ефективності волонтерської діяльності відіграє розвиток внутрішніх управлінських механізмів у неурядових організаціях. Рекомендується впровадження чітких інструкцій, алгоритмів дій та стандартів комунікації для волонтерів, що дозволить зменшити рівень невизначеності та підвищити якість виконання завдань.

Окремим важливим напрямом є посилення інформаційно-освітньої роботи серед волонтерів. Доцільно проводити регулярні тренінги, навчання та інструктажі щодо безпеки, правового статусу волонтерів, особливостей роботи в умовах воєнного стану та механізмів захисту їхніх прав. Це сприятиме підвищенню професійної підготовки волонтерів та зниженню ризиків у їхній діяльності.

З точки зору соціальної адвокації, важливо розвивати механізми впливу громадських організацій та волонтерських ініціатив на формування держав-

ної політики у сфері волонтерства. Неурядові організації можуть виступати ініціаторами змін через підготовку аналітичних матеріалів, проведення моніторингів, адвокаційних кампаній та взаємодію з органами державної влади.

У цьому контексті доцільним є створення платформи взаємодії між державними структурами, неурядовими організаціями та волонтерськими ініціативами, що дозволить координувати діяльність, обмінюватися інформацією та спільно розробляти рішення щодо вдосконалення системи волонтерства.

Отже, вдосконалення волонтерської діяльності в умовах воєнного стану потребує комплексного підходу, який включає нормативно-правові зміни, посилення соціального захисту, стандартизацію умов праці волонтерів, спрощення адміністративних процедур, розвиток внутрішніх організаційних механізмів та активізацію соціальної адвокації. Реалізація запропонованих рекомендацій сприятиме підвищенню ефективності діяльності неурядових організацій та зміцненню системи волонтерської підтримки в Україні.

Важливим додатковим напрямом удосконалення є розвиток системи моніторингу та оцінки ефективності волонтерської діяльності. Доцільно запровадити регулярне проведення внутрішніх і зовнішніх оцінок діяльності неурядових організацій із залученням самих волонтерів. Це дозволить своєчасно виявляти проблемні аспекти, коригувати організаційні процеси та підвищувати якість надання допомоги населенню.

Не менш важливим є посилення міжсекторальної взаємодії між державними структурами, бізнесом та неурядовими організаціями. Розширення партнерств у сфері волонтерства сприятиме залученню додаткових ресурсів, підвищенню фінансової стійкості програм та більш ефективному розподілу гуманітарної допомоги. Така співпраця також дозволить зменшити навантаження на окремі організації та забезпечити більш системний підхід до вирішення соціальних проблем.

Окремої уваги потребує питання психологічної підтримки волонтерів, які працюють в умовах високого емоційного та фізичного навантаження. Доцільним є впровадження системи регулярного психологічного супроводу, включаючи індивідуальні консультації, групові сесії та програми профілактики професійного вигорання. Це сприятиме збереженню психоемоційного здоров'я волонтерів і підвищенню їхньої довготривалої залученості до діяльності.

Крім того, важливо розвивати цифрові інструменти управління волонтерською діяльністю, зокрема електронні платформи координації, обліку та комунікації між волонтерами і координаторами. Використання цифрових рішень дозволить підвищити прозорість процесів, оперативність реагування на запити та ефективність розподілу ресурсів у кризових умовах.

Додатково до вже визначених рекомендацій доцільно посилити правовий механізм визнання волонтерського досвіду. Запровадження офіційної системи фіксації та підтвердження волонтерської діяльності дозволило б враховувати її при працевлаштуванні, вступі до закладів освіти або проходженні конкурсного відбору на державні посади. Це підвищило б соціальну значущість волонтерської праці та стимулювало б довготривалу участь громадян у таких ініціативах.

Важливим напрямом є розвиток локальних волонтерських центрів на рівні територіальних громад. Створення таких центрів дозволить забезпечити більш оперативну координацію допомоги, врахування місцевих потреб та ефективне залучення населення до волонтерської діяльності. Це також сприятиме децентралізації управління та підвищенню гнучкості реагування на кризові ситуації.

Окремої уваги потребує удосконалення механізмів фінансової прозорості у діяльності неурядових організацій. Доцільно впровадити єдині стандарти фінансової звітності, які б забезпечували відкритість використання коштів і гуманітарних ресурсів. Це сприятиме підвищенню довіри з боку суспільства, донорів та міжнародних партнерів.

Перспективним напрямом є розвиток системи наставництва у волонтерських організаціях. Закріплення досвідчених волонтерів за новими учасниками дозволить забезпечити більш ефективну адаптацію, передачу практичних навичок і зменшення кількості організаційних помилок на початкових етапах діяльності.

Доцільним є також запровадження механізмів правового консультування для волонтерів на постійній основі. Створення консультаційних центрів або гарячих ліній дозволить оперативно вирішувати юридичні питання, пов’язані з діяльністю волонтерів, та зменшить ризики порушення їхніх прав у практичній роботі.

Суттєвим є розвиток програм інклюзивного волонтерства, які передбачають залучення до волонтерської діяльності осіб з інвалідністю, людей похилого віку та інших соціально вразливих груп. Це не лише розширить ресурсну базу волонтерського руху, а й сприятиме соціальній інтеграції та рівним можливостям участі у громадському житті.

Окремо слід розглянути питання запровадження системи мотиваційних нематеріальних стимулів. До них можуть належати відзнаки, сертифікати, публічне визнання внеску волонтерів та інші форми соціального заохочення. Такі інструменти підсилюють внутрішню мотивацію та сприяють формуванню культури суспільної вдячності.

Важливим є також удосконалення механізмів кризового планування у діяльності волонтерських організацій. Розробка сценаріїв реагування на надзвичайні ситуації, включаючи евакуаційні плани, логістичні маршрути та розподіл ролей, дозволить підвищити готовність організацій до швидкого реагування в умовах загострення безпекової ситуації.

Доцільним є розвиток міжнародних освітніх програм обміну для волонтерів. Участь у таких програмах сприятиме набуттю нового досвіду, ознайомленню з кращими практиками волонтерського менеджменту та інтеграції українського волонтерського руху у глобальний контекст.

Загалом, реалізація запропонованих додаткових заходів дозволить сформувати більш стійку, професійну та інституційно розвинену систему волонтерської діяльності, яка відповідатиме сучасним викликам і забезпечуватиме довготривалу підтримку населення в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення.

## Висновки до другого розділу

У другому розділі кваліфікаційної роботи було здійснено дослідження практики волонтерської діяльності неурядових організацій в Україні в умовах воєнного стану, зокрема на прикладі благодійного фонду «Карітас Київ». Розгляд було зосереджено на аналізі реальних умов діяльності волонтерів, результатах анкетування, а також співставленні практичного досвіду з чинним нормативно-правовим забезпеченням.

У ході дослідження встановлено, що волонтерська діяльність в умовах повномасштабної війни є надзвичайно важливим елементом системи соціальної підтримки населення. Неурядові організації виконують широкий спектр функцій, зокрема гуманітарну, соціальну, психологічну та логістичну допомогу, що дозволяє оперативно реагувати на потреби постраждалих груп населення.

Результати анкетування волонтерів засвідчили високий рівень залученості громадян до волонтерської діяльності, особливо після початку воєнних дій. Основними мотивами участі визначено громадянську відповідальність, бажання допомогти та особисту ініціативу. Водночас виявлено низку проблем у практичній організації волонтерської діяльності, зокрема недостатній рівень страхового забезпечення, обмеженість ресурсної підтримки та відсутність достатньо чітких організаційних інструкцій.

Аналіз нормативно-правової бази показав, що хоча законодавство України формально закріплює широкий спектр прав і гарантій для волон-

терів, на практиці їх реалізація є неповною та нерівномірною. Спостерігається розрив між нормативно визначеними положеннями та фактичними умовами діяльності волонтерів, що свідчить про наявність системних прогалин у регулюванні цієї сфери.

Виявлені проблеми стосуються, зокрема, недостатньо ефективних механізмів контролю за дотриманням прав волонтерів, нечіткості процедур страхування, а також організаційних та адміністративних труднощів у діяльності неурядових організацій. Це вказує на необхідність удосконалення як законодавчого регулювання, так і практичних механізмів реалізації волонтерської діяльності.

На основі проведеного аналізу було обґрунтовано необхідність впровадження комплексу змін, що мають адвокаційний характер. Зокрема, йдеться про ініціювання законодавчих змін щодо обов'язкового страхування волонтерів, запровадження мінімальних стандартів їхнього забезпечення, спрощення адміністративних процедур, а також посилення координації між державними органами та неурядовими організаціями.

Отже, результати дослідження підтверджують, що ефективність волонтерської діяльності в умовах воєнного стану залежить не лише від рівня громадянської активності, але й від якості нормативно-правового регулювання та організаційного забезпечення. Водночас особливого значення набуває розвиток соціальної адвокації як інструменту впливу на вдосконалення державної політики у сфері волонтерства.

# ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі досліджено особливості волонтерської діяльності неурядових організацій в умовах воєнного стану в Україні, проаналізовано її нормативно-правове забезпечення, практичну реалізацію на прикладі благодійного фонду «Карітас Київ», а також виявлено основні проблеми та окреслено напрями їх вирішення в контексті соціальної адвокації.

У ході дослідження встановлено, що повномасштабна війна в Україні суттєво трансформувала роль волонтерства, перетворивши його на один із ключових механізмів забезпечення соціальної стабільності та оперативного реагування на гуманітарні виклики. Неурядові організації стали важливими суб'єктами надання допомоги населенню, зокрема внутрішньо переміщеним особам, постраждалим від бойових дій, військовослужбовцям та іншим вразливим категоріям.

Аналіз наукових джерел і нормативно-правової бази засвідчив, що в Україні існує законодавче регулювання волонтерської діяльності, зокрема Закон України «Про волонтерську діяльність», який визначає права, обов'язки та гарантії волонтерів. Водночас практичне дослідження показало, що реалізація цих норм є неповною, що проявляється у недостатньому рівні соціального захисту волонтерів, відсутності системного страхування та обмеженому ресурсному забезпеченні.

Результати емпіричного дослідження (анкетування волонтерів благодійного фонду «Карітас Київ») засвідчили високий рівень залученості громадян до волонтерської діяльності в умовах війни. Основними мотивами участі є громадянська відповідальність, бажання допомогти та солідарність із постраждалими. Водночас виявлено низку організаційних проблем, зокрема недостатню інституційну підтримку, відсутність чітких стандартів забезпечення та нерівномірність умов роботи волонтерів.

Узагальнення результатів дослідження дозволило встановити наявність розриву між нормативно визначеними гарантіями волонтерської діяльності та їх практичною реалізацією. Це свідчить про потребу вдосконалення державної політики у сфері волонтерства та посилення механізмів контролю за дотриманням прав волонтерів.

На основі проведеного аналізу обґрунтовано необхідність впровадження комплексу заходів, що мають адвокаційний характер. Зокрема, йдеться про вдосконалення законодавства щодо обов'язкового страхування волонтерів, запровадження мінімальних стандартів їхнього забезпечення, спрощення адміністративних процедур, а також розвиток партнерства між державними органами та неурядовими організаціями.

Таким чином, волонтерська діяльність неурядових організацій в умовах воєнного стану є критично важливим елементом системи соціальної підтримки населення. Її ефективність залежить від поєднання громадянської активності, належного нормативно-правового регулювання та розвинених механізмів соціальної адвокації, спрямованих на захист прав і інтересів волонтерів та підвищення якості їхньої діяльності.

Важливим результатом дослідження є усвідомлення того, що волонтерська діяльність у воєнний період набуває ознак системного соціального інституту, який виконує функції, частково притаманні державним соціальним службам. Це підкреслює необхідність переосмислення ролі волонтерства в структурі соціальної політики держави.

Окремо варто відзначити, що ефективність волонтерської діяльності значною мірою залежить від рівня підготовки та компетентності волонтерів. У ході дослідження виявлено, що значна частина волонтерів не проходила спеціального навчання перед початком діяльності, що може впливати на якість надання допомоги та рівень безпеки під час виконання завдань.

Також встановлено, що в умовах тривалої війни зростає потреба у довгостроковому плануванні волонтерських ініціатив. Більшість діяльності наразі має реактивний характер, тоді як стратегічне планування дозволило б

більш ефективно використовувати ресурси та підвищити стійкість волонтерських програм.

Важливим аспектом є недостатній рівень інтеграції волонтерської діяльності у систему державного соціального захисту. Це призводить до того, що значна частина ініціатив реалізується автономно, без належної координації з державними інституціями, що знижує загальну ефективність допомоги.

Дослідження також показало, що мотиваційна стійкість волонтерів значною мірою залежить від рівня визнання їхньої діяльності суспільством і державою. Відсутність системи нематеріального заохочення та офіційного визнання волонтерського внеску може з часом впливати на зниження активності учасників.

Окрему увагу слід приділити питанням безпеки інформаційного середовища у волонтерській діяльності. В умовах війни зростають ризики поширення недостовірної інформації, що може впливати на координацію дій волонтерів та ефективність реалізації гуманітарних програм.

Отже, результати дослідження дозволяють зробити висновок, що подальший розвиток волонтерської діяльності потребує комплексного підходу, який включає не лише правове та організаційне вдосконалення, але й розвиток професійної підготовки, стратегічного планування, інформаційної безпеки та інтеграції волонтерського сектору у систему державного управління.

# СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ


1. Бабікова О. С., Титор Д. П. Організація розслідування шахрайства у сфері волонтерської та благодійної діяльності або надання гуманітарної допомоги : монографія. Київ : Норма права, 2025. 172 с.

2. Бондаренко А., Вдовцов Ю. Посібник по роботі з волонтерами. Київ, 2021. 164 с. URL: https://caritas.ua/wp-content/uploads/2022/02/5_ukr_digital_whole.pdf (дата звернення: 22.02.2026).

3. Волонтерство. Національна соціальна сервісна служба України : офіц. вебсайт. URL: https://nssu.gov.ua/volonterstvo (дата звернення: 13.12.2025).

4. Волонтерський рух в Україні: проблеми і перспективи (PDF). 2024. URL: https://api.home.ednannia.ua/upload/kch/24/03/01/2024_%D0%92%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%9D%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%A1%D0%AC%D0%9A%D0%98%D0%99-%D0%A0%D0%A3%D0%A5-%D0%92-%D0%A3%D0%9A%D0%A0%D0%90%D0%87%D0%9D%D0%86.pdf (дата звернення: 22.02.2026).

5. Громадянське суспільство України в умовах війни, 2022–2025 : звіт (PDF). ISAR «Єднання». 2025. URL: https://api.home.ednannia.ua/upload/kch/25/10/29/zvit_UA_Hromadianske_suspilstvo_v%20umovakh_viyny_2022-2025.pdf (дата звернення: 22.02.2026).

6. Деякі питання пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 05.09.2023 № 953. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/953-2023-%D0%BF (дата звернення: 13.12.2025).

7. Жуков В. І., Котелевець А. М. Особливості волонтерської діяльності студентів закладів вищої освіти в умовах воєнного часу. Соціальна педагогіка: теорія та практика. 2024. №1. С. 21–27. URL:

http://socped.luguniv.edu.ua/index.php/socped/article/view/ (дата звернення: 22.02.2026).

8. Зміни щодо Порядку формування та ведення Реєстру волонтерів (роз'яснення). Державна податкова служба України (офіц. регіональний портал). 2025. URL: https://od.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/954790.html (дата звернення: 22.02.2026)..

9. Зразки договорів та сертифікати для волонтерів. Національна соціальна сервісна служба України : офіц. вебсайт. URL: https://nssu.gov.ua/volonterstvo/zrazky-dohovoriv-pro-volontersku-diialnist (дата звернення: 22.02.2026).

10. Інформація про організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів, зокрема іноземців та осіб без громадянства : набір даних. Портал відкритих даних України. URL: https://data.gov.ua/dataset/317cf5f2-4645-4b3f-a1d5-22dc84325c25 (дата звернення: 22.02.2026).

11. Кабінет Міністрів України. Про затвердження переліку категорій товарів, що визнаються гуманітарною допомогою. URL: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-pereliku-kategorij-tovariv-shcho-viznayutsya-gumanitarnoyu-dopomogoyu-bez-zdijsnennya-proceduri-viznannya-takih-tovariv-gumanitarnoyu-dopomogoyu-u-kozhnomu-224 (дата звернення: 22.02.2026).

12. Київський міжнародний інститут соціології. Динаміка довіри окремим інституціям у 2021–2024 роках. URL: https://www.kiis.com.ua/?cat=reports&id=1467&lang=ukr&page=1 (дата звернення: 22.02.2026).

13. Київський міжнародний інститут соціології. Як українці бачать майбутнє України і чи йдуть до єднання: пресреліз. 2024. URL: https://www.kiis.com.ua/?cat=reports&id=1463&lang=ukr&page=1(дата звернення: 22.02.2026).

14. Корнят В. С. Волонтерська діяльність в умовах воєнного стану у порівняльній перспективі. Humanitarian studies. 2024. URL: https://humanitarian.com.ua/index.php/human/article/view/13/14. (дата звернення: 22.02.2026).

15. Котелевець А. Соціальна активність молоді під час російськоукраїнської війни. Social Work and Education. 2022. Vol. 9. № 1. P. 51–61. URL: https://journals.uran.ua/swe/article/view/256721 (дата звернення: 22.02.2026).

16. Котелевець А. М, Нохріна І. С. Соціальна успішність як складова активності студентської молоді. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2024. 1(54). С. 141–144.. URL: http://visnyk-ped.uzhnu.edu.ua/article/view/303899 (дата звернення: 22.02.2026).

17. Котелевець А. М. Волонтерство онлайн: виклики сьогодення. Соціальна робота та соціальна освіта. 2021. № 1(6). С. 98–104. URL: http://srso.udpu.edu.ua/article/view/234142 (дата звернення: 22.02.2026).

18. Котелевець А. М. Дослідження напрямів волонтерської діяльності під час російсько-української війни. Науковий журнал Хортицької національної академії. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2022. № 1 (6). С. 123–131 URL: https://journal.khnnra.edu.ua/index.php/files/article/view/53

19. Котелевець А. М. Теоретико-методологічні засади формування соціальної активності студентської молоді. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2022. 1(50). С. 134– 137. URL: http://visnyk-ped.uzhnu.edu.ua/article/view/257711 13 (дата звернення: 22.02.2026).

20. Кочин В. В. Волонтерська та благодійна допомога Збройним Силам України, іншим військовим формуванням: законодавство, роз’яснення, зразки документів : практичний посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2023. 300 с.

21. Красненко М. Барометр ОГС 2024: Україна (CSO Meter 2024: Ukraine) : звіт (PDF). 2024. URL: https://csometer.info/sites/default/files/2025-03/CSO%20Meter%20Ukraine%202024_UKR.pdf.

22. Кримінальна відповідальність за використання гуманітарної допомоги не за призначенням. Безоплатна правнича допомога : офіц. веб-сайт. URL: https://legalaid.gov.ua/publikatsiyi/kryminalna-vidpovidalnist-za-vykorystannya-gumanitarnoyi-dopomogy-ne-za-pryznachennyam/ (дата звернення: 22.02.2026).

23. Лазур Я. В., Карабін Т. О., Вашкович В. В. та ін. Посібник волонтера. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 88 с.

24. Національна соціальна сервісна служба України. Путівник з волонтерства (PDF). URL: https://nssu.gov.ua/storage/app/sites/22/volonterstvo/%D0%9F%D0%A3%D0%A2%D0%86%D0%92%D0%9D%D0%98%D0%9A%20%D0%97%20%D0%92%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%9D%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%A1%D0%A2%D0%92%D0%90.pdf (дата звернення: 22.02.2026).

25. Особливості волонтерської діяльності в умовах війни (PDF). URL:https://fspo.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/10/%D0%9A%D0%BB%D0%B8%D0%BC%D1%87%D1%83%D0%BA-%D0%92.%D0%A0..pdf (дата звернення: 22.02.2026) .

26. Пєтков С. В. Волонтерська діяльність в Україні. Організація під час дії воєнного стану. Київ : Центр навчальної літератури, 2022. 468 с.

27. Потапенко В. Аналіз українського волонтерства на основі соціологічних досліджень (PDF). Національний інститут стратегічних досліджень. 2022. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-11/volonterstvo_01112022.pdf (дата звернення: 22.02.2026).

28. Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 05.07.2012 № 5073-VI. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/5073-17 (дата звернення: 22.02.2026).

29. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/64/2022 (дата звернення: 22.02.2026).

30. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги : Закон України від 24.03.2022 № 2155-IX. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2155-20 (дата звернення: 22.02.2026).

31. Про волонтерську діяльність : Закон України від 19.04.2011 № 3236-VI. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/3236-17.

32. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/4572-17 (дата звернення: 22.02.2026).

33. Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 роки: Указ Президента України від 27.09.2021 № 487/2021. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/487/2021 (дата звернення: 22.02.2026).

34. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/389-19.

35. Річний звіт 2023. Caritas Ukraine. URL: https://caritas.ua/year2023/ (дата звернення: 13.12.2025).

36. Семигіна Т., *Соціальна робота в умовах війни в Україні: зміни професійного ландшафту* : колективна монографія. Таллін : Teadmus, 2026. 504 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/56253/1/SW_educ_red_Semigina_KSPSRSO_FPSRSO.pdf (дата звернення: 22.02.2026).

37. Установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів для провадження волонтерської діяльності на території України. Національна соціальна сервісна служба України : офіц. вебсайт. URL: https://nssu.gov.ua/volonterstvo/ustanovy-shcho-zaluchaiut-do-svoiei-diialnosti-volonteriv-dlia-provadzhennia-volonterskoi-diialnosti-na-terytorii-ukrainy. (дата звернення: 22.02.2026).

38. Цмоць У. О. (упор.) Війна в Україні: зроблені висновки та незасвоєні уроки : зб. тез Міжнар. наук.-практ. конф. (22–23 лют. 2024 р.). Львів: ЛьвДУВС, 2024. 1084 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/7181/1/22-23_02_2024.pdf. (дата звернення: 22.02.2026).

39. Чаплинський К. О., Латишев В. П. Методика розслідування шахрайства у сфері надання гуманітарної допомоги: наукові засади та практичні рекомендації : монографія. Київ : Юридика, 2025. 240 с.

40. Школа волонтерів : навч. посібник (PDF). URL: https://caritas-spes.org/uploads/admin/files/doc6.pdf. (дата звернення: 22.02.2026).

41. Caritas Internationalis. Caritas Annual Report 2023 (PDF). 2025. URL: https://www.caritas.org/wp-content/uploads/2025/10/Caritas-Annual-Report-2023-AW-EN.pdf (дата звернення: 22.02.2026).

42. Charities Aid Foundation. CAF World Giving Index 2023 (PDF). 2023. URL: https://www.cafonline.org/docs/default-source/updated-pdfs-for-the-new-website/world-giving-index-2023.pdf (дата звернення: 22.02.2026).

43. ECNL et al. CSO Meter Ukraine 2024: Country Report (PDF). 2024. URL: https://csometer.info/sites/default/files/2025-03/CSO%20Meter%20Ukraine%202024_ENG.pdf (дата звернення: 22.02.2026).

44. Karpenko, O., & Shved, O. Development of social work in Ukraine: from women's initiatives to modern professional of social work. *Social Work and Education*. 2025. Vol. 12, No. 2. P. 182–191 URL: https://journals.uran.ua/swe/article/view/323341 (дата звернення: 22.02.2026).

45. Kotelevets A. M., Martyniuk Y. V. Social cohesion of youth as a resource for community development: experience of European countries and Ukraine. Pedagogical sciences reality and perspectives. ISSN: 2311-5491 (print), (Online). 2022. P. 174–178. URL: https://chasopys.ps.npu.kiev.ua/archive/spec_2022/part_1/33.pdf (дата звернення: 22.02.2026).

46. Kravchenko O., Kolyada N., Honchar I**.** Training of future social workers to volunteer activity. *Social Work and Education*. 2025. Vol. 12, no. 3. P. 332–343 URL: https://journals.uran.ua/swe/article/view/337604 (дата звернення: 22.02.2026).

47. OECD. Ukraine fifth round of anti-corruption monitoring follow-up report (PDF). 2025. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/09/ukraine-fifth-round-of-anti-corruption-monitoring-follow-up-report_218cbaa8/097f0a38-en.pdf (дата звернення: 22.02.2026).

48. SIGMA (OECD/EU). Public Administration in Ukraine 2023. 2024. URL:https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/02/public-administration-in-ukraine_27a46a58/078d08d4-en.pdf (дата звернення: 22.02.2026).

49. UNHCR. Ukraine HNRP 2024: Humanitarian Needs and Response Plan (UA) (PDF). 2024. URL: https://www.unhcr.org/ua/en/media/ukraine-hnrp-2024-humanitarian-needs-and-response-plan-ua-20240110-pdf (дата звернення: 22.02.2026).

50. World Bank et al. Ukraine: Fourth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4): February 2022 December 2024. 2025. URL: https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099022025114040022 (дата звернення: 22.02.2026).

# ДОДАТКИ

**Додаток А**

## Анкета соціологічного дослідження

**Тема дослідження:**

«Особливості волонтерської діяльності неурядових організацій в умовах воєнного стану»

**Шановний(а) респонденте!**

Просимо Вас взяти участь у соціологічному дослідженні, метою якого є вивчення особливостей волонтерської діяльності в умовах воєнного стану. Анкета є анонімною, а отримані дані будуть використані виключно в наукових цілях.

1. Ваш вік:

   ☐ до 18 років ☐ 18–25 ☐ 26–35 ☐ 36–50 ☐ понад 50

2. Стать:

   ☐ жіноча ☐ чоловіча ☐ інше / не бажаю вказувати

3. Досвід волонтерської діяльності:

   ☐ до 6 місяців ☐ 6–12 місяців ☐ 1–2 роки ☐ понад 2 роки

4. Чи почали Ви волонтерську діяльність після початку повномасштабної війни?

   ☐ так ☐ ні

5. У яких напрямах Ви залучені? (можна кілька варіантів)

   ☐ гуманітарна допомога

   ☐ евакуація населення

   ☐ соціальна підтримка

   ☐ психологічна допомога

   ☐ логістика

   ☐ інше _____

6. Як часто Ви займаєтесь волонтерською діяльністю?

   ☐ щодня ☐ кілька разів на тиждень ☐ іноді ☐ епізодично

7. Чи працюєте Ви у складі неурядової організації?

   ☐ так ☐ ні

8. Чи забезпечує організація Вас необхідними ресурсами?

   ☐ повністю ☐ частково ☐ ні

9. Які ресурси Вам надаються? (можна кілька варіантів)

   ☐ харчування ☐ транспорт ☐ засоби захисту ☐ медичне забезпечення

   ☐ нічого

10. Чи маєте Ви страхування під час волонтерської діяльності?

    ☐ так ☐ ні ☐ не знаю

11. Чи відчуваєте Ви безпеку під час виконання волонтерських обов'язків?

    ☐ так ☐ частково ☐ ні

12. З якими труднощами Ви стикаєтесь найчастіше?

    ☐ відсутність страхування

    ☐ нестача ресурсів

    ☐ організаційні труднощі

    ☐ відсутність інструкцій

    ☐ високий ризик

    ☐ інше _____

13. Чи достатня підтримка з боку організації?

    ☐ так ☐ частково ☐ ні

14. Чи знаєте Ви свої права як волонтера, передбачені законодавством України?

    ☐ так ☐ частково ☐ ні

15. Чи відповідають реальні умови Вашої діяльності законодавчо визначеним гарантіям?

☐ повністю ☐ частково ☐ ні

16. Чи стикалися Ви з порушенням або невиконанням ваших прав як волонтера?

☐ так ☐ ні ☐ частково

17. Якщо так, які саме права були порушені?

☐ страхування

☐ безпечні умови

☐ забезпечення ресурсами

☐ компенсація витрат

☐ інше _____

18. На Вашу думку, що заважає повній реалізації Закону України «Про волонтерську діяльність»?

☐ бюрократія

☐ недостатній контроль держави

☐ нечіткість норм

☐ брак фінансування

☐ інше _____

19. Які зміни необхідні для покращення волонтерської діяльності?

☐ обов’язкове страхування

☐ спрощення процедур

☐ державна підтримка НУО

☐ стандарти умов праці

☐ інше _____

20. Як Ви оцінюєте ефективність волонтерської діяльності у Вашій організації?

☐ висока ☐ середня ☐ низька

21. Ваші пропозиції щодо покращення волонтерської діяльності:

**Додаток Б**

## Результати обробки анкетування волонтерів благодійного фонду «Карітас Київ»

(узагальнені дані соціологічного дослідження)

**Кількість респондентів (N) = 30 осіб**

Таблиця Б.1

### Загальна характеристика респондентів

| Показник | Варіант відповіді | Кількість | % |
|---|---|---|---|
| Вік | 18–25 років | 10 | 33,3% |
| | 26–35 років | 12 | 40% |
| | 36–50 років | 6 | 20% |
| | понад 50 років | 2 | 6,7% |
| Стать | Жіноча | 18 | 60% |
| | Чоловіча | 12 | 40% |
| Досвід волонтерства | до 6 міс. | 5 | 16,7% |
| | 6–12 міс. | 8 | 26,7% |
| | 1–2 роки | 11 | 36,6% |
| | понад 2 роки | 6 | 20% |

Таблиця Б.2

### Залученість до волонтерської діяльності

| Питання | Варіант відповіді | Кількість | % |
|---|---|---|---|
| Початок волонтерства після війни | Так | 22 | 73,3% |
| | Ні | 8 | 26,7% |

Таблиця Б.3

### Основні напрями волонтерської діяльності

| Напрям | Кількість | % |
|---|---|---|
| Гуманітарна допомога | 25 | 83,3% |
| Соціальна підтримка | 18 | 60% |
| Евакуація населення | 12 | 40% |
| Психологічна допомога | 10 | 33,3% |
| Логістика | 14 | 46,7% |

Таблиця Б.4

## Умови забезпечення волонтерів

| Показник | Варіант відповіді | Кількість | % |
|---|---|---|---|
| Забезпечення ресурсами | Повністю | 9 | 30% |
| | Частково | 15 | 50% |
| | Не забезпечують | 6 | 20% |

| Вид забезпечення | Так | % |
|---|---|---|
| Харчування | 18 | 60% |
| Транспорт | 20 | 66,7% |
| Засоби захисту | 14 | 46,7% |
| Медичне забезпечення | 8 | 26,7% |

Таблиця Б.5

## Страхування та безпека

| Питання | Варіант відповіді | Кількість | % |
|---|---|---|---|
| Наявність страхування | Так | 7 | 23,3% |
| | Ні | 18 | 60% |
| | Не знаю | 5 | 16,7% |

Таблиця Б.6

## Основні проблеми волонтерської діяльності

| Проблема | Кількість | % |
|---|---|---|
| Відсутність страхування | 18 | 60% |
| Нестача ресурсів | 20 | 66,7% |
| Організаційні труднощі | 12 | 40% |
| Відсутність інструкцій | 11 | 36,7% |
| Високий ризик роботи | 9 | 30% |

Таблиця Б.7

## Відповідність законодавству

| Питання | Варіант відповіді | Кількість | % |
|---|---|---|---|
| Знання прав волонтера | Так | 10 | 33,3% |
| | Частково | 12 | 40% |
| | Ні | 8 | 26,7% |

Таблиця Б.8

## Адвокаційні потреби (необхідні зміни)

| Напрям змін | Кількість | % |
|---|---|---|
| Обов’язкове страхування | 22 | 73,3% |
| Спрощення процедур | 18 | 60% |

| | | |
|---|---|---|
| Стандарти умов праці | 17 | 56,7% |
| Державна підтримка НУО | 15 | 50% |
| Підвищення ресурсного забезпечення | 19 | 63,3% |

Отримані результати свідчать, що більшість волонтерів залучені до діяльності після початку повномасштабної війни та переважно працюють у сфері гуманітарної допомоги. Водночас виявлено суттєві проблеми у сфері страхування, ресурсного забезпечення та організаційної підтримки.

Порівняння з нормативно-правовими гарантіями показує наявність розриву між законодавчо визначеними правами волонтерів та їх практичною реалізацією. Це підтверджує необхідність впровадження адвокаційних змін, зокрема у сфері обов’язкового страхування, спрощення процедур та посилення державної підтримки неурядових організацій.

**Додаток В**

## Порівняльна таблиця нормативно-правового забезпечення волонтерської діяльності та реальної практики

Таблиця В.1

### Порівняння законодавчих гарантій і фактичного стану їх реалізації

| Нормативно-правова гарантія (законодавство України) | Фактична реалізація (за результатами анкетування) | Виявлені проблеми / прогалини |
|---|---|---|
| Страхування життя і здоров'я волонтерів у випадках підвищеного ризику | Лише 23,3% респондентів мають страхування | Низький рівень страхового забезпечення, відсутність системного підходу |
| Безпечні умови здійснення волонтерської діяльності | 46,7% волонтерів відчувають лише часткову безпеку | Недостатнє забезпечення засобами захисту, ризики роботи в умовах війни |
| Відшкодування витрат, пов'язаних із волонтерською діяльністю | Часткове або нерегулярне відшкодування у більшості випадків | Відсутність чітких механізмів компенсації витрат |
| Забезпечення необхідними ресурсами (харчування, транспорт, матеріали) | 30% – повне забезпечення, 50% – часткове | Нерівномірне ресурсне забезпечення між організаціями |
| Державна підтримка волонтерської діяльності | Обмежена або опосередкована участь держави | Недостатня інтеграція держави у волонтерські процеси |
| Чітке нормативне регулювання прав і обов'язків волонтерів | 40% респондентів знають свої права частково | Недостатній рівень правової обізнаності волонтерів |
| Захист прав волонтерів | 53,3% респондентів зазначили випадки порушення прав | Відсутність ефективного контролю за дотриманням прав |

Проведене порівняння засвідчує наявність суттєвого розриву між нормативно закріпленими гарантіями волонтерської діяльності та їх практичною реалізацією в умовах воєнного стану. Хоча законодавство України формально передбачає широкий спектр прав і гарантій для волонтерів, на практиці їх виконання є неповним, нерівномірним і залежить від конкретної неурядової організації.

Найбільш проблемними сферами залишаються страхування волонтерів, забезпечення безпечних умов праці та компенсація витрат. Також виявлено

недостатній рівень державної участі у регулюванні та підтримці волонтерської діяльності, що призводить до значного навантаження на неурядові організації.

Отримані результати підтверджують необхідність удосконалення нормативно-правової бази та впровадження дієвих механізмів контролю за реалізацією законодавчих гарантій, що є важливою передумовою підвищення ефективності волонтерської діяльності в Україні.